

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1986

BRNO 1989

svědčuje tomu, že je starší než původní gotický hrad a požárová výplň pak tomu, že byl zasypán právě při jeho stavbě někdy ve 3. čtvrtině 13. století. Ve vyrovnávací navážce pro stavbu jihovýchodní věže a dalších částí jižního křídla, která je nejmladší keramikou datována do doby okolo poloviny 13. století, se totiž nacházejí rovněž přepálené kameny a další stopy požáru. Vezme-li do úvahy dosavadní výsledky všech archeologických výzkumů na Hradci, můžeme se důvodně domnívat, že příkop, zachycený v r. 1986, je součástí jižního opevnění raně středověkého /mladohradištního/ hradiska. Toto opevnění přetínalo ostrožnu v jednom z nejužších míst a snad též využívalo výhodné formace terénu dále na jih.

L i t e r a t u r a :

Janák, V. 1987: Archeologický výzkum v Hradci nad Moravicí /okr. Opava/, PV 1985, 60.

Frühmittelalterlicher Befestigungsgraben in Hradec nad Moravicí / Bez. Opava/. Beim Fortsetzen der Feststellungsgraben auf der Trasse der neuen Kanalisierung /vergl. Janák 1987/ hat man auf dem Vorhof des Weissen Schlosses in Hradec nad Moravicí einen ca. 7,80 m breiten, in den Felsen eingehauenen Graben erfasst, mit durchglühter Innenmauer, der den nördlichen Teil des Vorhofes durchschneidet und mit durchglühten Steinen, sowie mit Bruchstücken eines Stirmgemäuers ausgefüllt war. Der Graben war höchstwahrscheinlich ein Bestandteil der südlichen Befestigung des frühmittelalterlichen Burgwalles und war irgendwann im 3. Viertel des 13. Jahrhunderts beim Bau der gotischen Burg verschüttet worden.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM STŘEDOVĚKÝCH OBJEKTŮ VE ZDOUNKÁCH /okr. Kroměříž/

Helena Č h y b o v á, Muzeum Kroměřížska Kroměříž

V souvislosti s rekonstrukcí silničního průtahu obcí a terénními úpravami pro bytovou výstavbu v poloze Farská zahrada byly na podzim 1986 zachyceny kulturní vrstvy, dokládající intenzivní středověké osídlení, které je datované do 12. - 15. století.

Výsledkem záchranného výzkumu bylo zjištění středověkých objektů, situovaných na jihovýchodním svahu návrší s gotickým kostelem. Celkem bylo prozkoumáno 6 objektů, zčásti porušených skrývkou, několik dalších bylo zničeno při skrývání zeminy. Všechny objekty byly uspořádány v řadě za sebou /S - J/ a sledovaly nárazový břeh Zdouneckého potoka.

Objekt č. 1: Polozahloubený objekt o velikosti 4 x 5 x 4,8 x 4 m delší osou orientován V - Z, zapuštěný 25 - 60 cm pod úroveň skrytého terénu. V západní, mělčeji zahloubené části objektu, se nacházela do dna zapuštěná kruhová /100 x 110 cm/ mísovitá výheň /ohniště ?/ s vypáleným dnem i stěnami, jejíž svrchní výplň tvořila vrstva červeně vypálené mazanice, dále vrstvy popela, zbytků dřevěného uhlí, promísené kusy železné strusky a střepy. Z obsahu objektu, kromě početné strusky, byly získány 2 zlomky železných předmětů, železný nůž, početné zvířecí kosti a keramika, datující objekt do 13. století.

Objekt č. 2: Část polozahloubeného objektu - chaty, jejíž východní polovina byla zničena při skrývání zeminy. Stavba, jejíž dochovalá část měla rozměry 3,5 x 2,8 m, byla zahloubena 40 - 50 cm do podloží. Podél severní stěny byla zachycena plenta z plochých kamenů, sahající do výše zahloubení /40 cm/. V jihozápadním rohu objektu byla situována hliněná pec, z níž se zachovalo oválné dno topeniště tvrdě vypálené o síle 8 - 10 cm, zpevněné drobnými kameny, o velikosti 100 x 80 cm. Na stěnách nároží byly zřetelné stopy po zaklenutí pece do výšky 45 cm. Při jižní stěně, v nepatrné vzdálenosti od hliněné pece byly pozůstatky dalšího topeniště - ohniště v podobě podkovovité podezdívky z nasucho kladených kamenů o velikosti 120 x 100 cm, kterou pokrývala souvislá 10 cm silná vrstva vypálené mazanice. Kamenná podezdívka dosahovala do výšky 25 - 30 cm nad úroveň dna objektu. Z jeho obsahu byly získány početné zvířecí kosti, železný nůž a keramika, datující obydlí do 12. století.

Objekt č. 3: Zásobnicová jáma s krátkým válcovitým ústím širokým 108 cm, přecházejícím ve vakovité rozšířený prostor o pr. 130 cm a dnem kotlovitě upraveným, dosahující hloubky 130 cm. Dno jámy tvrdě do šedočervena vypáleno. Přibližně uprostřed kotlovitého dna se zachoval zbytek zuhelnatělého trámce o pr. 15 cm, který byl obložen kameny a většími zlomky vypálené mazanice. Stěny jámy byly opatřeny vrstvičkou hliněného výmazu a do žlutooranžova vypáleny. Krátké, válcovité hrdlo bylo zaplněno většími zlomky vypálené mazanice s otisky výpletu. Výplň jámy tvořily střídající se vrstvy uhlíků a popela a vrstvy zlomků mazanice. Při stěnách až do hloubky 65 cm se nacházely hojně kusy strusky a zvířecí kosti. Nepoččetnými zlomky keramiky je objekt datován do 13. - 14. století.

Objekt č. 4: Tvořila kra z drobných pískovcových kamenů překrytá tmavou, uhlíky a drobnou mazanicí promísenou hlínou ve tvaru nepravidelného obdélníka o rozměrech 2,5 x 1,8 m. V jižní polovině objektu, který zasahoval 15 - 20 cm do podloží, byla pohozena téměř celá kostra tura domácího. Z obsahu objektu, který byl zřejmě povrchovou stavbou, z níž se zachovalo jen jádro, byla získána struska, několik kusů krevle a zlomky keramiky, zařazující objekt do 14. - 15. století.

Objekt č. 5: Byl zachycen v profilu při skrývce. Na profilu byl patrný jako polozahloubená stavba, zapuštěná 50 cm do podloží. Východní část objektu byla zničena. Zbývající část objektu měla rozměry 2,7 x 2 m: Při severní stěně v šířce 1 m se nacházela destrukce z nasucho kladených kamenů, kterou překrývala mazanicová vrstva červeně vypálená /vyvýšené ohniště ?/. Z výplně objektu získány početné zvířecí kosti a menší množství keramiky datovatelné do 14. století.

Objekt č. 6: Část kamenné pece - krbu, zachycena v profilu výkopu. Vypálené dno se nacházelo v hloubce 75 cm pod úrovní dnešního povrchu a bylo mísovitě zapuštěno do podloží. Bylo vyplněno vrstvou popela, zuhelnatělého dřeva a několika kusy strusky. Dno dosahovalo šíře 80 cm. Nad dnem ve výšce 40 cm byla zřetelná zborcená klenba z pískovcových kamenů, přepálených do červena.

Rettungsgrabung mittelalterlicher Objekte in Zdounky /Bez. Kroměříž/. Bei Terrainherrichtungen in der Gemeinde hat man Kulturschichten gestört, die eine intensive Besiedlung, datiert durch Funde aus dem 12. - 15. Jahrhundert, belegen. Durch die Rettungsgrabung hat man Produktionsobjekte belegt, die mit der Eisenverarbeitung zusammenhängen und Teile von zwei Wohnbauten, die mit einem tönernen Herd und einem steinernen Kamin ausgestattet waren.

HRÁDEK RÝMAŘOV /okr. Bruntál/

Jaromír Novák, Jiří Karel, AK ČSSA Rýmařov

/obr. 27, tab. 9/

Ke zásadnímu zvratu ve výzkumu došlo v roce 1982, kdy jsme v severní části výzkumné plochy zjistili další příkop, a to mezi městským příkopem a vlastním areálem "hrádku" /obr. 27/.

I. horizont

Z terasové plošiny, mírně se svažující k J a překryté sprašovými hlínami, byla příkopem /127A/ oddělena oválná plocha délky 40 m /V - Z/ a šířky 25 m. Přístup do areálu byl ze SZ. Příkop v šířce 11 m se prudce zahlubuje až do hloubky 4 m, na dně dosahuje šířky 2 m. Na západní straně jsme na vnitřní straně vstupní části zachytili 5 kulových jam o \emptyset až 1 m, hloubky do 0,6 m.

Z další části příkopu na V jsme prozatím odkryli počátek zahloubení, příkop se stáčí postupně k J. Západní větev příkopu byla ověřena sondami. Částečně jsme jihovýchodní průběh příkopu zjistili při výkopech vodovodního potrubí. Za příkopem již sonda nezastihla kulturní horizont v původní plošině.

V jižní části areálu jsme vypracovali objekt č. 235 /tab. 9:1/. Délka pravoúhlého objektu je 5,4 m, ze šířky se zachovalo jen 4,5 m, malá část byla zničena. Základy ze tří stran vymezuje kulatina listnatých stromů průměru do 20 cm. V severním rohu naznačuje polokruhovitě zahloubení silný kůl. Ve vzdálenosti 2 m je kulová jamka 0,7 x 0,9 m, s maximem o průměru 0,3 m, sahající do hloubky 0,6 m: Uvnitř objektu leží pozůstatky spadlých shořelých dřev, část plochy v severním rohu je vypálena do červena.

Od velké kulové jámy na jihovýchodním rohu se začínají zahlubovat dvě řady kulových jamek. Jejich průběh se stáčí k S: Růztec mezi jamkami je 0,7 m. V délce 4,5 m je 28 jamek o průměru 9 až 17 cm; hloubky do 27 cm: V severní části jsou pozůstatky dvou kulatin délky 1,4 a 1,7 m a zahlubují se do 0,3 m. Východně od kulových jamek zůstala na povrchu plocha pokrytá uhlíky.

Z náleзовé situace můžeme usuzovat, že objekt č. 125 byl srub se strážní věží a krátkou dvojitou palisádou.

Z horizontu nemáme keramický materiál. Ve výkopu, kterým byla zničena na počátku 19. století jihovýchodní část areálu, byly nalezeny římské mince /konec 1. století n.l./. Vztah nálezů k I. horizontu zůstává otevřen.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1986

- Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně,
sady Osvobození 17/19
- Odpovědný redaktor : akademik Josef Poulík
- Redaktoři : Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková,
Dr. J. Unger
- Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
- Kresby : A. Krechlerová
- Na titulním listě : bronzová plastika z Brna - Kozí ul.
- Tisk : Oblastní ediční středisko Jihomoravské
základny pracovišť ČSAV v Brně
- Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
- Vydáno jako rukopis : 450 kusů. - neprodejné